

Frambu uke 40/2017

Arbeidsliv, rettigheter og hvordan forholde seg til hjelpeapparatet.

Trond Haagensen,
sosionom TRS

Hvem er du og hvem er de?

For å oppnå rettigheter må det finnes et behov.

NAV er den offentlige etat som behandler rettigheter som dreier seg om arbeid og arbeidsliv.

I tillegg har NAV ansvar for en rekke tjenester og ytelser som gis etter vurdering av den enkeltes behov.

Hvilke behov har du som gjør det nødvendig å knytte kontakt med

ARBEID (gamle Aetat)

Tiltak og tjenester som er knyttet til å få arbeid eller å beholde arbeid. I tillegg informasjon og vedtak om ytelser som gis ved redusert arbeidskapasitet eller når arbeidslivet er avsluttet .

YTELSER SOM IKKE ER RETTET MOT ARBEID (gamle trygdekontoret). Eksempler:

- Grunn og hjelpestønad
- Foreldrepenger
- Kontantstøtte
- Utdanningsstønad
- Stønad til bil

ØKONOMISK SOSIALHJELP (gamle sosialkontoret)

Tre dører skulle bli til én dør

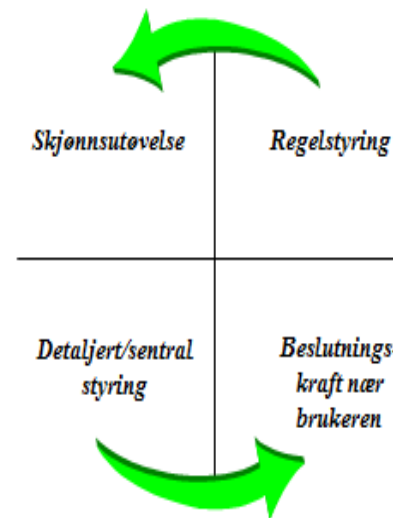
Løfte til brukeren

- Du skal møte en lett tilgjengelig og kompetent virksomhet som i et gjensidig forpliktende samarbeid med deg sikrer
 - rask og helhetlig avklaring av dine behov
 - at du følges opp individuelt
 - og at tjenestene du mottar utfyller hverandre og sees i sammenhengslik at du kan bruke deg selv og dine muligheter i arbeid og samfunn

Trond Haagensen, sosionom,
TRS

Tankemodell kulturendring

Trond Haagensen, sosionom,
TRS

Men.... Det er ikke blitt slik.
Mange søknader avgjøres langt borte.
Disse saksbehandlerne har ingen lokalkunnskap.
Lokale saksbehandlere byttes ofte ut.
Vedtak baseres svært ofte på regler og ikke på skjønn.

Hva dette betyr for din rolle?

Dersom du har et behov du mener krever bistand fra NAV, er det viktig å beskrive dette behovet så tydelig som mulig.

Dersom behovet er knyttet til funksjonsnedsettelse, må dette dokumenteres grundig.

Det er avgjørende for kommunikasjonen med NAV at du har vurdert egen kapasitet og muligheter på forhånd.

Det verste som skjer er at din situasjon beskrives ut i fra generelle forestillinger, og at det som er unikt for deg ikke kommer klart frem.

THAT'S
Me

Arbeidsliv – situasjon og mål

Jeg ønsker å arbeide, men er usikker på hvor mye jeg klarer.

Jeg jobber full stilling, og klarer meg bra.

Jeg arbeider hver dag, men føler at jeg bør trappe ned.

Jeg trenger hjelp for å komme ut i arbeid..

Arbeidskapasiteten min er ofte så lav at uføretrygd er det rette for meg.

Din egen sjekkliste

Sjekklisten bør inneholde viktige spørsmål og refleksjoner du har gjort om din egen situasjon.

Disse vurderingene er ditt bidrag til senere kommunikasjon og samhandling med NAV.

Du bør også ha oversikt over de som kan bekrefte at din situasjon er som du beskriver. (fastlege m.m)

Sjekklister

De neste bildene er eksempler på forslag til egne sjekklister

Sjekklister en forberedelse. Du klargjør din egen situasjon og gjør deg kjent med hva som skal til for å oppnå en tilpasset ytelse.

Sjekklister kan også gi økt selvfølelse og fungere som bekreftelse på hva du har tenkt.

Sjekklisten kan også gi gode holdepunkter hvis din situasjon krever diskusjoner eller forhandlinger.

Din sjekkliste: Veien inn i arbeidslivet

Utgangspunkt: Jeg ønsker å arbeide, men er usikker på hvor mye jeg klarer.

Hva må jeg vite mer om å for å kunne bedømme mine muligheter til å arbeide

Generell kunnskap om min diagnose Mer kunnskap om min egen helsesituasjon Mine interesser, ferdigheter og personlige egenskaper som kan brukes i arbeid Hvilke jobber som kan være aktuelle slags bistand NAV kan gi

Sjekk www.vilbli.no , www.utdanning.no , www.jobblyst.no , www.nav.no . og ledige stillinger

Se på ulike jobber og utdanninger og bedøm hva som kreves

Medfører jobben en helserisiko for meg?

Vil den over tid gjøre meg sliten utover det rimelige?

Er dette en jobb som matcher interessene mine?

Er dette en jobb der jeg får brukt dine sterkeste ressurser?

Er dette en jobb jeg føler meg trygg på at jeg vil gjøre en god jobb?

Beskriv hvordan du vil presentere din helsesituasjon, andre mulige utfordringer og dine interesser og ferdigheter som har betydning for valg av jobb overfor NAV eller en mulig arbeidsgiver (Hva sier du til deg selv og hva sier du til andre?)

Hvem kan bekrefte din fremstilling og bidra til økt forståelse for dine vurderinger?

Din sjekkliste: Er i arbeidslivet

Utgangspunkt: Jeg jobber i full stilling og klarer meg bra

Beskriv de faktorene som gjør at du jobber i full stilling og klarer deg bra

Er noen av disse faktorene under press?
Beskriv hva du evt. må gjøre for å opprettholde nåværende status?

Din sjekkliste: Er i arbeidslivet

Utgangspunkt: Jeg arbeider hver dag, men føler at jeg bør trappe ned.

Jeg ønsker å fortsette på samme arbeidsplass, men i mindre stilling Jeg ønsker å fortsette på samme arbeidsplass, men bør endre arbeidsoppgavene Jeg ønsker å skifte jobb og finne en jobb med lavere stillingsprosent Jeg ønsker å kombinere arbeid og trygd

Beskriv hvordan du vil presentere din helsesituasjon eller andre utfordringer som taler for å trappe ned (Hva sier du til deg selv og hva sier du til andre?)

Beskriv hvilke ressurser som du fortsatt kan anvende på en god måte i arbeidslivet. Hvilke er dine sterkeste «arbeidsressurser» nå?

Hva betyr dette for ditt fortsatte arbeidsliv? Hva må til for at du fortsatt føler at du har mye igjen for å arbeide?

Hel eller delvis uføretrygd bedømmes etter grad av inntektstap. Det betyr at NAV regner ut din inntekt på søknadstidspunktet og sammenligner dette med antatt full lønn i samme arbeid. Hvis inntektstapet er høyere enn 50% kan uføretrygd vurderes. Hvordan vil du evt. argumentere for gradert uføretrygd? Hvem kan bistå deg i dette?

Din sjekkliste: Inn i arbeidslivet

Utgangspunkt: Jeg trenger hjelp for å komme ut i arbeid

Sjekk www.nav.no/person/oppfolgingstiltak . Her gis informasjon om ulike tiltak som kan bidra til å komme inn i arbeidslivet.

Beskriv hvilke mål du har i et kommende arbeidsliv

Vil det være behov for tilrettelegging på arbeidsplass for å oppnå målene. I tilfelle, beskriv hva som trengs

Hva er det særlig viktig at NAV er oppmerksom på
Helsemessige utfordringer Evt. tidligere arbeidserfaring Dine interesser, ferdigheter og personlige egenskaper

Hvilke helsemessige utfordringer det særlig viktig at NAV kjenner til og forstår før tiltak igangsettes? Hvordan vil du informere om dette?

Sjekk www.nav.no/arbeidsavklaringspenger . «Du kan når som helst søke om AAP hvis arbeidsevnen din er redusert med minst 50 prosent. Du kan tidligst få utbetalt AAP fra og med den dagen du søker. «

Hvem kan dokumentere redusert arbeidsevne ? Fastlege Sykehus
Spesialisthelsetjeneste Andre

Arbeidsevnevurdering : **Din** vurdering

Beskriv generelle trekk ved diagnosen

Beskriv hvordan tilstanden påvirker funksjonsevnen i dagligliv og arbeidsliv

Beskriv hvordan tilstanden påvirker din arbeidsevne og hvordan du løser arbeidsoppgaver

Ved søknad om uføretrygd: Din egen sjekkliste

Denne sjekklisten tar for seg temaer det er viktig å avklare i forbindelse med en søknad om uføretrygd. Dette er temaer som NAV legger vekt på i sin vurdering av en slik søknad. For å få innvilget søknaden, skal en rekke vilkår være oppfylt. Denne sjekklisten er ment som et hjelpemiddel for eget bruk for å unngå at noe blir glemt eller ikke presisert tydelig nok.

Ved sykdom: Krav om varighet. Folketrygdeloven, § 12-6 og 12-7: «Med varig menes langvarig, ikke livsvarig. Kravet til varighet er anslått til syv år eller mer regnet fra tidspunktet uførheten oppsto».

Er din sykdom Medfødt og antatt livsvarig Oppstått i løpet av livet og antatt livsvarig (kronisk)
Oppstått i løpet av livet og med en antatt varighet over 7 år Oppstått i løpet av livet med en antatt varighet på under år Oppstått som en direkte følge av arbeidet (godkjent yrkessykdom eller yrkesskade)

Ved sykdom: Krav om behandling. Folketrygdeloven, § 12-5: «Sykdommen/skaden og den nedsatte funksjonsevnen den har medført, skal være behandlet på den måten og i det omfanget som anses hensiktsmessig. Behandling betyr medisinsk oppfølging for sykdom, skade eller lyte. Behandlingen skal ta sikte på å bedre inntektsevnen. Dette kan blant annet være medikamentell behandling eller operasjon.»

Har du gjennomgått Operasjon Medikamentell behandling Annen type behandling
Beskriv nærmere.

Har behandlingen ført til bedring av funksjonsevnen? Ja Nei

Er beskrivelse av sykdommen, inkl. varighet og evt. behandling tydelig dokumentert av
Spesialister Fastlege Annet helsepersonell

Dokumentasjon ved Epikrise Andre erklæringer fra spesialister eller fastlege Tverrfaglige rapporter Annet
Hvem som har dokumentert og hva slags dokumentasjon du har fått?

Er vilkår om varighet oppfylt? Ja Nei Er vilkår om hensiktsmessig behandling oppfylt? Ja Nei

Ved søknad om uføretrygd: Din egen sjekkliste

Denne sjekklisten tar for seg temaer det er viktig å avklare i forbindelse med en søknad om uføretrygd. Dette er temaer som NAV legger vekt på i sin vurdering av en slik søknad. For å få innvilget søknaden, skal en rekke vilkår være oppfylt. Denne sjekklisten er ment som et hjelpemiddel for eget bruk for å unngå at noe blir glemt eller ikke presisert tydelig nok.

Bedømmelse av ressurser: Folketrygdeloven, § 12-5 Krav til arbeidsrettede tiltak: «Med individuelle og hensiktsmessige arbeidsrettede tiltak menes alle former for arbeidsrettede tiltak som kan øke inntektsevnen og hjelpe personen til å skaffe seg arbeid, øke arbeidsinnsatsen eller beholde lønnet arbeid. Arbeidsrettede tiltak kan blant annet være arbeidsutprøving og utdanning.»

«Helt unntaksvis kan det være aktuelt å fravike vilkåret om at individuelle og hensiktsmessige arbeidsrettede tiltak skal være forsøkt. Det kreves klare holdepunkter for å konstatere at arbeidsrettede tiltak ikke er hensiktsmessig.»

Hovedvilkår er at inntektsevne skal være redusert med minst 50%.

Dersom du mottar Arbeidsavklaringspenger når du søker om uføretrygd (på søknadstidspunktet), er kravet minst 40%.

Dersom redusert inntektsevne skyldes godkjent yrkesskade eller yrkessykdom er kravet minst 30%

Hva slags arbeidsrettede tiltak er gjennomført?

Utdanning Tilpassede oppgaver på din arbeidsplass (bedriftsinterne tiltak) Arbeidsutprøving på annen arbeidsplass
Arbeidsutprøving i attføringsbedrift eller annet tilrettelagt arbeidsforhold NAV Arbeidsevnevurdering Andre tiltak med bistand fra NAV

Beskriv nærmere.

Husk å få tilgang til rapport etter gjennomført tiltak.

Lest rapport Ja Nei

Forklarer rapporter eller annen tilbakemelding tydelig

- hvor mye inntektsevnen er redusert Ja Nei

- hvilke arbeidsoppgaver du ikke kan utføre Ja Nei

- om det finnes tilstrekkelig restarbeidsevne Ja Nei

Er vilkår om gjennomført arbeidsrettede tiltak oppfylt Ja Nei

Uføretrygdet, men hvis jeg vil gjøre noe...

Denne sjekklisten gir mulighet for refleksjon over egne ressurser og kapasitet, og om det finnes anledning til å jobbe litt ved siden av eller gjøre annen aktivitet i tillegg til det du allerede gjør.

Hva er de(n) viktigste grunnen(e) til at du ønsker å gjøre noe mer?

Jeg har ressurser som noen har nytte av Jeg føler at jeg har noe å gi Jeg er for passiv Jeg trenger sosial stimulans Økonomi Andre grunner, beskriv

Skriv noen ord om din viktigste motivasjon

Så mye kan man tjene uten at uføretrygden blir redusert: «Inntektsgrensen er 0,4 G (grunnbeløpet i folketrygden). Grunnbeløpet i Folketrygden (1G) er i 2017 kr. 93.634,-.

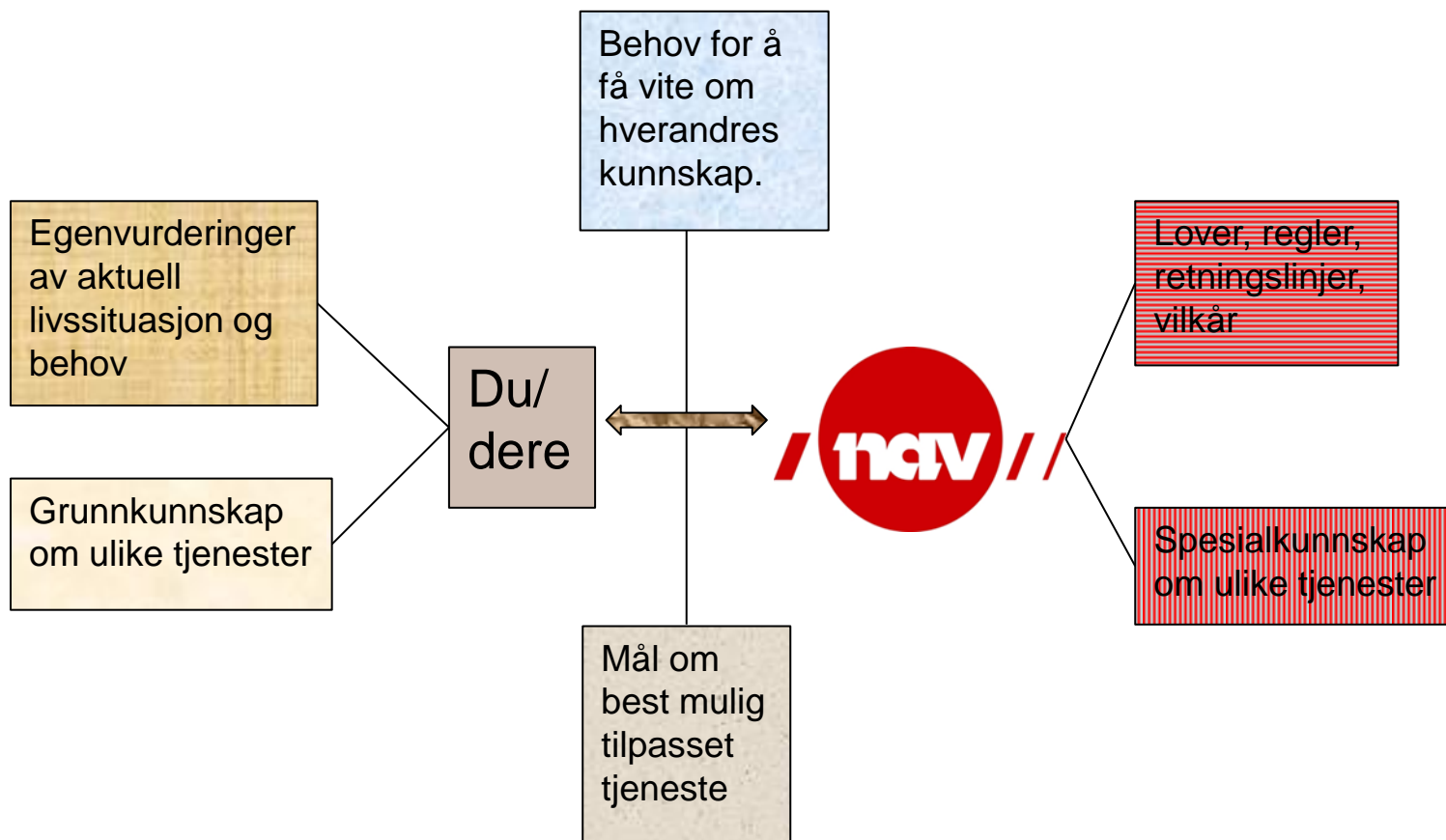
Hadde du uførepensjon før 1. januar 2015, har du i en overgangsperiode fram til 1. januar 2019 en inntektsgrense på 60 000 kroner.»

Hvilken betydning har tilleggsinntekten for evt. behov for å gjøre noe? Stor Noe Liten

Interesser, kunnskap, ferdigheter og personlige egenskaper er viktige ressurser når man tar stilling til hva man kan gjøre. Beskriv med egne ord hvilke av dine ressurser som fortsatt kan brukes i et egnet arbeid eller arbeidsaktivitet (eks. frivillig arbeid)

Beskriv hva slags arbeid du kan tenke deg eller hvilke arbeidsplasser/arenaer du mener vil ha nytte av at du er der

Behov → Rettighet

Rettigheter: Tema familie 1

Venter du barn?	Temaer: «Foreldrepenger», «Engangsstønad ved fødsel og adopsjon», «Svangerskapspengen»	www.nav.no/no/Person/Familie/Venter+ du+ barn
Barnetrygd og kontantstøtte	Hvis du har omsorg for barn under 18 år som bor hos deg i Norge, kan du ha rett på barnetrygd. Enslig mor eller far kan i tillegg få utvidet barnetrygd og småbarnstillegg. Du kan få kontantstøtte for barn mellom 1 og 2 år, eller for adoptivbarn fram til barnet begynner i skolen.	www.nav.no/156/barnetrygd www.nav.no/no/Person/Familie/Barnetrygd+og+kontantstotte/kontantstotte

Rettigheter: Tema Familie 2

Enslig mor eller far	Temaer: «Alene med barn-hva nå?», «Oversikt over stønader til enslig mor eller far», «Overgangsstønad», Barnetilsyn på grunn av arbeid», Tilleggstønad og stønad til skolepenger»	www.nav.no/no/Person/Familie/Enslig+mor+ eller+far
Farskap og morskap	FNs barnekonvensjon artikkel 7 slår fast at barn har rett til å kjenne sine foreldre. I 2014 ble barneloven endret for å regulere farskap og morskap i et bredere perspektiv.	www.nav.no/no/Person/Familie/Farskap+og+morskap
Barne- og ektefellebidrag	Temaer: «Barnebidrag», «Bidragsforskudd», «Særtilskudd», «Ektefellebidrag»,	www.nav.no/no/Person/Familie/Barne+og+ektefellebidrag

Rettigheter: Tema Familie 3

Sykdom i familien	Temaer: «Omsorgspenger», «pleiepenger», «opplæringspenger».	www.nav.no/no/Person/Familie/Sykdom+i+familien
Grunn- og hjelpestønad	Temaer: <u>Grunnstønad</u> »: Du kan få grunnstønad for å dekke - helt eller delvis - ekstrautgifter som er oppstått på grunn av en sykdom, skade eller medfødte feil og misdannelser (lyte). <u>Hjelpestønad</u> »: Du kan få hjelpestønad dersom du har et særskilt behov for pleie og tilsyn på grunn av sykdom, skade eller en medfødt funksjonshemming. <u>Forhøyet hjelpestønad</u> »: Barn under 18 år som har et pleie- og tilsynsbehov som er vesentlig større enn det som dekkes av ordinær hjelpestønad kan få forhøyet hjelpestønad.	www.nav.no/no/Person/Familie/Grunn+og+hjelpestonad/forhoyet-hjelpestonad

Rettigheter: Tema Ulike pensjonsordninger

Pensjonsopptjening for omsorgsarbeid (omsorgsopptjening)	Har du små barn, kan du få pensjonsopptjening for omsorgsarbeid. Det samme gjelder hvis du tar deg av syke, eldre eller funksjonshemmede personer som har behov for pleie.	www.nav.no/no/Person/Pensjon/Omsorgsopptjening
Andre pensjonsordninger	Temaer: «Honnørkort», «Tjenestepensjon», »Ytelser til gjenlevende ektefelle», «Supplerende stønad til personer med kort botid», «Ytelser til tidligere familiepleiere», «Barnepensjon», «Krigspensjon».	www.nav.no/no/Person/Pensjon/Andre+ pensjonsordninger

Tema: Eksempler på andre rettigheter fra NAV

<p>Tema Hjelpemidler</p>	<p>Har man varig (over to år) og vesentlig innskrenket funksjonsevne på grunn av sykdom, skade eller lyte, kan man få stønad til hjelpemidler fra NAV.</p> <p>Har man et kortvarig behov for hjelpemidler (eks: krykker etter en operasjon), må man be om hjelp fra kommunen.</p>	<p>www.nav.no/no/Person/Hjelpemidler/Tjenester+og+produkter/Hjelpemidler</p> <p>Under lenken «Kontakt hjelpemiddel-sentralen» kommer en ny lenke til nærmeste hjelpemiddelsentral</p> <p>Les også på din kommunes nettside</p>
<p>Annet</p>		
<p>Sosiale tjenester i NAV-kontoret</p>	<p>Temaer: «Økonomisk sosialhjelp», «Opplysning, råd og veiledning», «Kvalifiseringsprogrammet (KVP)», Økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning», «Midlertidig botilbud (Nødsituasjon)», «Hva er bostøtte»?</p>	<p>www.nav.no/no/Person/Flere+tema/Sosiale+tjenester</p>

Forstå og bli forstått

Du/dere	Informasjon	NAV
Det er den nåværende situasjonen, slik den er i dag, som beskriver et aktuelt behov.	Oppdatert	Dere har krav på å få vite gjeldende lover, regler og retningslinjer som angår det behovet dere presenterer.
Forklar behovet presist, slik at det ikke kan mistolkes eller undervurderes.	Presist	Hvis dere er tvil om hva som sies, be om presisering. Vær sikre på at dere har forstått all informasjon.
Sjekk med hverandre på forhånd om det dere har tenkt å si ikke er til å misforstå. Bruk enkle ord.	Forståelig	Be om informasjon på «normalspråk», ikke stammespråk.
Vær enige på forhånd om hva som skal sies.	Samsvar	Hvis dere har hørt informasjonen forklart på annen måte før, si i fra, slik at dere er sikret riktig informasjon

Dette er krevende

Erkjennelser overfor deg selv – dette er realitetene.

Erkjennelser over for andre – dette er realitetene jeg ønsker å fortelle andre om.

Realitetsbeskrivelsen påvirker vurderinger.

Vurderinger ligger til grunn for vedtak.

Vedtak konkluderer med en tjeneste som vurderes som forsvarlig.

Oppsummert

Behov

Selvfølelse

Kunnskap

Samarbeid

Løsninger

